

Mensen met een depressie of angststoornis hebben op zich niet meer risico op een hoge bloeddruk dan hun gezonde leeftijdgenoten. Maar dat verandert als zij bepaalde antidepressiva gebruiken. Dit blijkt uit de eerste resultaten van het promotieonderzoek van NESDA-onderzoeker Carmilla Licht.

<tekst Liesbeth Kuipers foto Mark van den Brink>

HOGE BLOEDDRUK DOOR ANTIDEPRESSIVA?

Wat is de invloed van depressie en angststoornissen op het risico op hart- en vaatziekten? Deze vraag staat centraal in het onderzoek van Carmilla Licht, promovenda bij de vakgroep psychiatrie. Haar onderzoek naar de biologische kenmerken van angst en depressie is onderdeel van de Nederlandse Studie naar Depressie en Angst (NESDA, zie kader).

‘Mensen met depressie en/of angststoornissen hebben ook vaak hart- en vaat-aandoeningen’, verklaart Carmilla Licht het belang van haar onderzoek. ‘Er is al veel onderzoek verricht naar de invloed van depressie en angststoornissen op hart- en vaatziekten, en andersom. Depressie en/of angststoornissen heb-

ben effect op het autonome zenuwstelsel. Dat zorgt voor de automatische lichaamsprocessen waaronder de hartslag en de hartslagvariabiliteit, de variatie in hartslagfrequentie. Beide zijn risicofactoren voor hart- en vaatziekten.’

Opmerkelijk

Carmilla Licht onderzocht dan ook eerst of depressie en/of angststoornissen inderdaad ook bij de bijna 3.000 deelnemers aan NESDA van invloed zijn op het autonome zenuwstelsel. Zij vergeleek de hartslag en hartslagvariabiliteit van 2.282 mensen met een depressie en/of angststoornis met die van 524 gezonde personen. ‘De resultaten komen overeen met de eerdere onderzoeken. Vergeleken

met de gezonde personen hebben mensen met depressie en/of angststoornissen een hogere hartslag en een lagere hartslagvariabiliteit, en daarmee een hoger risico op hart- en vaatziekten dan gezonde personen.’

Maar hoe ontstaat dit verschil? Eerder, maar veel kleiner onderzoek laat zien dat ook antidepressiva – die zowel bij depressie als angst worden voorgeschreven – een behoorlijk effect hebben op het autonome zenuwstelsel. Carmilla Licht besloot daarom de mensen met depressie en/of angststoornissen uit te splitsen naar antidepressivagebruik. Het resultaat is opmerkelijk. ‘De mensen met depressie en/of angststoornissen die geen antidepressiva gebruikten, hadden

een vergelijkbare hartslag en hartslagvariabiliteit als die van gezonde proefpersonen. Terwijl antidepressivagebruikers een hogere hartslag en lagere hartslagvariabiliteit hadden ten opzichte van de gezonde proefpersonen. Het gebruik van antidepressiva lijkt dat verschil dan ook volkomen te verklaren.’

Bloeddruk

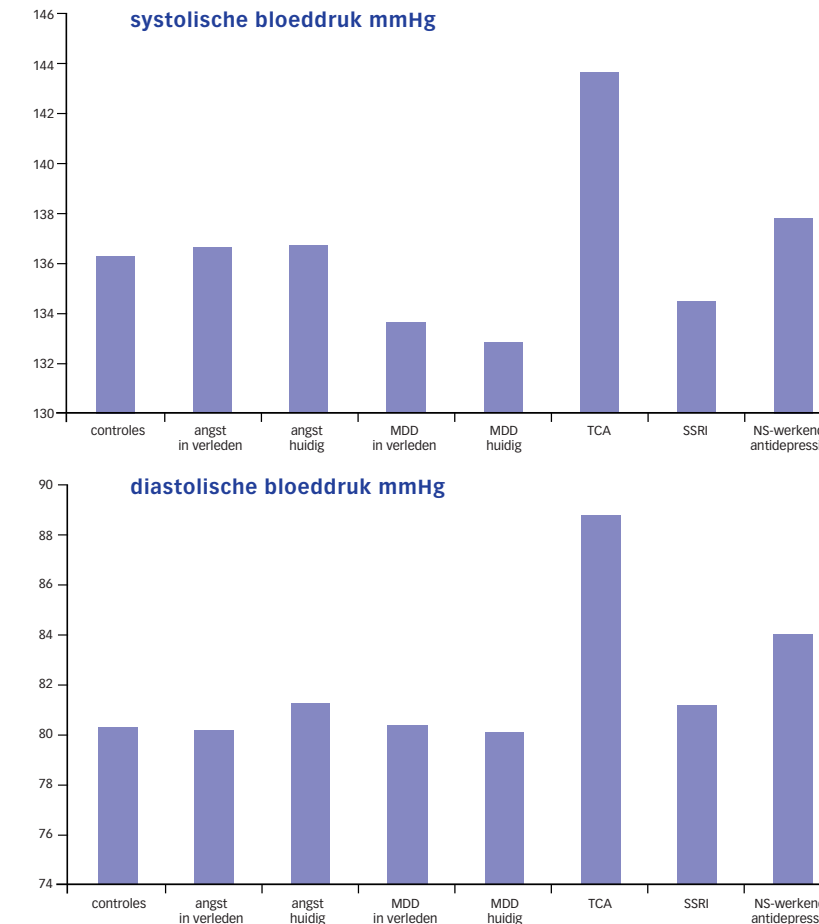
De promovenda richtte zich vervolgens ook op het effect van antidepressiva op de bloeddruk, een andere risicofactor voor hart- en vaatziekten. Daarbij onderzocht zij de mogelijke verschillen tussen de soorten antidepressiva. ‘Mensen die tricyclische antidepressiva en noradrenerg- en serotonerg-werkende antidepressiva gebruikten, hadden niet alleen een verlaagde hartslagvariabiliteit, maar ook een hogere bloeddruk dan de gezonde proefpersonen. Wie deze zware antidepressiva niet gebruikte, had een lagere bloeddruk dan de gezondere proefpersonen. En bij het gebruik van de veel voorgeschreven SSRI’s, die minder zwaar zijn, laten mensen geen verhoogde bloeddruk maar wel een verlaagde hartslagvariabiliteit zien.’

Voorzichtig met voorschrijven

Met longitudinale analyses hoopt Carmilla Licht het vermoedelijke effect van antidepressivagebruik op de hartslag (variabiliteit) en hoge bloeddruk definitief aan te tonen. ‘We onderzoeken bij de antidepressivagebruikers momenteel het verschil tussen de hartslagvariabiliteit en de bloeddruk voor, tijdens en na het gebruik van antidepressiva. Het bewijs is er, als blijkt dat de hartslagvariabiliteit daalt en de bloeddruk stijgt zodra mensen antidepressiva gaan gebruiken, of als deze zich weer herstellen zodra mensen stoppen met antidepressivagebruik.’

Mocht er inderdaad een direct effect zijn, dan zal dit voor psychiaters een aanleiding zijn om voorzichtig te zijn met het voorschrijven van antidepressiva bij mensen die al een hoge bloeddruk of hart- en vaat-aandoeningen hebben, verwacht Carmilla Licht. ‘Zij lopen dan immers extra risico.’

De resultaten van de longitudinale NESDA-onderzoeken worden deze zomer bekend gemaakt. ←

De figuur laat de gemiddelde systolische (bovendruk) en diastolische (onderdruk) bloeddruk zien voor gezonde proefpersonen en voor groepen mensen met een huidige depressie en/of angststoornis of een diagnose in het verleden die geen antidepressiva gebruiken, en groepen die wel medicatie gebruiken. De figuur laat zien dat depressieven zonder antidepressiva een lagere (systolische) bloeddruk hebben dan gezonde controles en dat gebruikers van TCA's en NS-antidepressiva een verhoogde bloeddruk hebben vergeleken met controles.

Beeld NESDA

Over NESDA

Prof. dr. Brenda Penninx, vakgroep psychiatrie VUmc en hoofdonderzoeker NESDA: ‘Het doel van NESDA is gegevens te verzamelen over het beloop van depressie en angststoornissen. Bij 2.981 personen worden acht jaar lang zowel biologische en genetische als sociale en klinische aspecten onderzocht. Wat maakt mensen gevoelig voor angststoornissen of depressies? Welke gevolgen hebben deze aandoeningen voor het inkomen en werk? Binnen NESDA verrichten meer dan 30 mensen promotieonderzoek naar dit soort vragen.’

Psychiatrische problematiek heeft een grote invloed op de algemene gezondheid in de populatie, maar het onderzoek naar angst en depressie is relatief nog niet vergoed. Brenda Penninx: ‘Het gaat om chronische stoornissen die op vroege leeftijd ontstaan, veel voorkomen en veel impact hebben op het functioneren. Hopelijk vinden we aanknopingspunten voor een betere zorg.’

De NESDA-studie is een samenwerking tussen VUmc, UMCG, LUMC, diverse GGZ-instellingen, Trimbos, NIVEL, IQ Healthcare en cliëntenorganisaties. NESDA wordt gesubsidieerd door het Geestkracht-programma van ZonMw, met het doel psychiatrisch onderzoek en infrastructuur te stimuleren. www.nesda.nl